

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. l. egyesületi titkár.

o

1907. szeptember hó 1. XVII. FÜZET. XLVI-ik évfolyam.

o

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egylet azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jeggyel „reclamatto” teendő.

“Patria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészeti közlelő érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K., ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K., oly fordításért, mely átdolgozást igényel 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félévekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvételni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat, csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (fűzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K., 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többbe kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1907. ÉVI (XXVI.) ÉVFOLYAMA. Ara egyesületi tagoknak 2 K., másoknak 3 K. Árát legczélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.

AZ ERDŐŐR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEN. Irta: Bedő Albert. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcszházi Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NOVÉNYTAN. Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 18 K.

A TOLGY ÉS TENYESZTÉSE. Irta: Fekete Lajos. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K., másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is Selmeczbányán.

ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 4 K. 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

ERDÉSZETI LAPOK

XLVI. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

17. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz., II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. ☞
(Telefon: 37—22.)

Az ipolyvölgyi erdőirtásokról.

Irta: Bund Károly.

(Befejező közlemény.)

Az Ipoly forrásvidékén végbement és részben folyamatban lévő erdőirtásokkal kapcsolatosan felmerül az a kérdés, hogy erdőfelügyeleti szolgálatunk jelenlegi szervezete megfelelhet-e fokozott tevékenységet igénylő feladatának, amely elé az erdőt ujabban veszélyeztető különféle jelenségek állítják, s általában nincs-e szükség oly ujabban biztosítékokra, amelyek az ottaniakhoz hasonló törvényellenes és közgazdaságilag káros jelenségeknek elejét vennék.

Az ipolyvölgyi erdőirtások történetén végigtekintve, alig térhetünk ki az elől, hogy az első kérdésre nemmel, az utóbbira igennel feleljünk. A konkrét esetben a besztérczebányai kir. erdőfelügyelőség 1898-ban észlelte a Málnapataka és Szalmatercs községek határában történt

irtásokat és felismerve a dolog jelentőségét, a kötelességszerű lépéseket Nógrád vármegye közigazgatási erdészeti bizottságánál meg is tette. A bizottság 1898. évi 199. számú határozatával a vágások, illetőleg irtások legeltetését betiltotta, tilalmi jelek felállítását elrendelte és a birtokosokat kötelezte, hogy a letarolt területeket az 1899. évtől számított 6 év alatt egyenlő részletekben beerdősítsék. „Miről a kir. erdőfelügyelőség tudomásul, a losonczi kir. erdőgondnokság az ellenőrzés szigorú gyakorlása, érdekelt felek járási főszolgabíró útján mihezalkalmazkodás végett, ez utóbbi oly meghagyással értesítettik, hogy a felek kellő kitanítása mellett teljes erélylyel odahasson, hogy a fenti rendelkezések pontosan betartassanak, mit is szigoruan ellenőrizzen s a legkisebb eltérést is ide bejelenteni felelősség terhe mellett kötelességének ismerje.”

A kir. erdőfelügyelőség az ebben a határozatban megállapított 6 év alatt nem tett újabb lépést az ügy érdekében, amit három megyére terjedő kerülete, csekély személyzete és a határozat végrehajtásának ellenőrzésére felszólított egyéb tényezőknek kilátásban levő közreműködése mellett az ügy nem csekély jelentősége daczára is menthetőnek találunk. Csak 1906-ban jutott a kir. erdőfelügyelőség a helyszini bejárás alapján arra a meggyőződésre, hogy a fenti határozat foganatosítása érdekében történt lépések eredménytelenek voltak, sőt az erdőirtás és törvényellenes gazdálkodás még nagyobb mérvet öltött.

Ezekből a tényekből mi arra a következtetésre jutunk, hogy erdőfelügyeleti szervezetünk jelen viszonyai között elég intenzív működést nem fejthet ki s hogy ennek következtében az erdők nyilvántartási törzskönyvében foglalt talajminősítésnek s a belőle folyó rendelkezéseknek a jelenlegi viszonyok között érvényt szerezni nem tudunk.

Ezeket a következtetéseket egyébiránt nemcsak a szóban forgó konkrét esetből vonjuk le, amelyből kifolyólag bárkit is mulasztással vádolni, teljesen távol áll tőlünk s amelynek a nyilvánosság előtt való tárgyalására tisztán a közérdek indított, hanem szélesebb körű, főleg helyszini tapasztalatok is erre utalnak. Hogy éppen ebből az alkalomból nyilvánítjuk e nézeteinket, annak magyarázatául szolgálhat az a már az első közleményben említett körülmény, hogy a málnapataki esetet nagyjelentőségűnek tartjuk, amennyiben egy új erdőpusztítási rendszer csiráját látjuk benne, melynek gyökérszáalai máris tulterjednek a csendes málnapataki völgy határain.

Deviszont nem nyujthat ennek a konkrét esetnek tárgyalása alkalmat arra, hogy erdészeti közszolgálatunk szervezetében szükségesnek talált módosításokat ez ötletből kifolyólag szélesebb alapon tárgyaljuk, e tekintetben tehát csak néhány megjegyzésre szorítkozunk.

Az írásbeli munka asasztása az intenzivebb helyszini felügyeletet csak kis mértékben mozdítaná elő, ennek elérése végett tehát mélyebbre ható intézkedésekre van szükség, amelyek nézetünk szerint a királyi erdőfelügyelőségek megfelelő szaporításában és helyi szervekkel való ellátásában felismerhetők. Az erdőfelügyelőségeknek a községi stb. erdők kezelését intéző szervezettel való egyesítése, egybeolvasztása ezt a célzt elérhetővé tenné. A kellő központi személyzettel ellátott és nem csupán az egyéni felelősségre alapított erdőfelügyelőségek fellépése határozottabb lehetne és a kerületben működő erdőgondnokságok, nemkülönben a megszorodott központi személyzet utján a felügyelet intenzitása lényegesen nyerne. Az egybeolvasztás pedig egyszerre megteremtené azt a szükséges harmonikus együttműködést, amelynek ma gyakran hiányát látjuk. Éber, a felmerülő esetek minden vonat-

kozását kötelességszerűen elbíráló szervezetre van szükségünk; a tárgyalt esetre nézve ebben a tekintetben nem zárkozhatunk el annak felismerése előtt, hogy volt egy időpont, amikor a málnapataki völgy többnyire ismételtlen gazdát cserélt erdei elfogadható áron az állam által megszerezhetők lettek volna, de tudtunkkal ebben az irányban kezdeményező lépést senki sem tett.

Ámde a tökéletesített szervezet sem érhet teljesen célzt, ha nem gondoskodunk arról, hogy erdőirtás bármily talajon csakis előzetes bejelentés és engedélyezés után legyen eszközölhető, amint ezt a külföldi törvények legnagyobb része kimondja s ha nem történik gondoskodás arról, hogy erdőtalajok eladásánál az új birtokos mulhatlanul tájékozást szerezzen arról, hogy erdejének talaja az erdőtvörvény szempontjából mily minőségű. Tudjuk, hogy erre nézve a talajminőségnek a telekkönyvben való előjegyzése hozott javaslatba. A dolognak vannak nehézségei, de azért komoly megfontolásra érdemes, mert a mai állapot az, hogy míg egyfelől sok oly nem feltétlen erdőtalajjal bíró magánerdőt tartunk az erdők törzskönyvében nyilván, amely már régen kiírtatott, sőt amint látjuk a feltétlen erdőtalajokon is történnek törvényellenes irtások, addig másfelől igen gyakori kisgazdák részéről a parcellázott feltétlen erdőtalajnak egészen jóhiszemű vásárlása mezőgazdasági célokra, melynek megtörténtével igen kellemetlen kötelesség az erdősítési kötelezettség kimondása.

*

Ezen általános megjegyzések után térjünk ismét vissza a málnapataki esetre. Az érdekelt birtokosok felebbezése folytán a földmívelésügyi miniszterium rendeletére a kérdéses erdők talajának újbóli minősítése végett folyó év június hó 11-én és 12-én vegyes bizottság járt el a hely-

szinén. A bizottságban a losonczi főszolgabírón kívül résztvettek: a besztérczebányai kir. erdőfelügyelőség részéről Babós József kir. alerdőfelügyelő, a balassagyarmati m. kir. állami erdőhivatal részéről Kondor Vilmos m. kir. erdőtanácsos és Hajdu János m. kir. főerdész, a kulturmérnökség részéről Oláh Béla kir. segédmérnök, végül mint mezőgazdasági szakszerű Koos Károly Coburg hgi gazdasági intéző, megyei bizottsági tag.

A bizottsági vélemény teljesen igazolta a kir. erdőfelügyelőség és közigazgatási erdészeti bizottság által eddig tett lépéseket, mert a bizottság egyértelműen konstataálta, hogy a meg szemlélt erdők talaja állandó mezőgazdasági használatra alkalmatlan, konstataálta, hogy ennek a talajnak meglazítása meg nem engedhető, mert a területek elterméketlenedésétől kell tartani s nemcsak az erdő pusztulna így el, hanem maga az adóalap is. A fenn nevezettek által aláírt vélemény ezenfelül az Ipoly alsó folyásának a képződő vizmosásos árkokból várható beiszapolását is kiemeli.

Nem feltétlen erdőtalajjal bírónak a bizottság csupán az Urda Mihály és János tulajdonában lévő erdő fensíkot képező 10 k. holdnyi részét és a Gyirbák J., Repka Pál és társaik által vásárolt birtok egy részét találta. Több közösen vásárolt birtoknak állami kezelésbe vételét is kimondotta a bizottság, nemkülönben megállapította, hogy a parcellázásra és irtásra szánt erdők egyrésze határozottan véderdő jellegű.

A már irtott területek egy részének, nevezetesen a közelmúltban irtott területeknek erdősítésére 4 évig terjedő időhaladékot vél a bizottság engedélyezhetőnek, hogy a mezőgazdasági használat a talajért fizetett magas árt a birtokosnak megtérítse.

Egyéni nézetem nem mindenben egyezik a bizottságéval. Nevezetesen a völgy legvégén Polianka-telep

közelében nem feltétlen erdőtalajnak nyilvánított területeknek csupán kisebb részét tartom az erdőállományból kivonhatónak; egyes oldalak meredekesek s a lankásabb részeken is sekély és silány a talaj. A fekvés 900—1000 méter a tenger színe fölött, a fűnövény ritka. Két, alig néhány házból álló telep körül ott becslésem szerint több mint 2000 holdnyi, silány termést nyújtó mezőföldek vannak. Kétségtelen, hogy az ujonnan irtott terület sem részesülhet a kellő művelésben. Amennyiben pedig legelőnyerés volna a cél (pedig legelőhiány ott nincs), ez is tökéletesebben volna elérhető a területnek ligetes legelőerdővé való átalakítása útján. A sekélytalajú, de lankás részek, körülvéve a meredekebb részek erdeivel, meggyőződésem szerint több és jobb fütermést nyújtanának, mint az egész, mintegy 3—400 k. holdnyi terület lepusztított állapotban. S maradna ezenfelül a fahasználatnak manapság már szintén nem kicsinyelhető értéke.

Némi aggályt kelt bennem az új irtások 4 évre engedélyezett mezőgazdasági használata is. Méltányosnak kell ugyan elismernem ezt a koncessziót s a talajnak ettől a használattól való kimerülése sem az, amitől elsősorban félek, bár kétségtelen, hogy a kérdéses talajok sokkal silányabbak, mint azok, amelyek pl. a kincstár feketegarami erdőgondnokságaiban 2—3 évi mezőgazdasági elő- és köztes használat alá vétetnek. Amitől tartok, az nem egyéb, mint-hogy ez az engedély veszélyes preczedens és mintegy utmutatás arra, hogy lehet hatósági engedélylyel az egész völgy faállományát rövidesen lekaszabolni és hacsak ideiglenesen is mezőgazdasági használatba venni. Pedig legyünk tisztában azzal, hogy már az eddigi, sok száz holdra terjedő irtott területek újraerdősítése oly nehéz feladat, amely a birtokosok jóindulatának s hajlandóságának bizonyára

csekély mértéke mellett nagyon lassan fog előre haladni. Hát még ha több ezer holdra fog a vágásterület terjedni? Ismerek elhanyagolt régi vágásokat kincstári területen, amelyeket évtizedes munka árán sem tudott a kincstári erdőkezelőség teljes sikerrel beerdősíteni; vajjon az a parasztbirtokosság, amelynek kezére azok a területek kerülnek, mikor fog s fog-e egyáltalában megbirkózhatni az óriási tarvágásokon reá váró feladatokkal?

Qui habet tempus, habet vitam. Ez most az érdekeltek jelszava. Elhuzni felebbezések útján az ügyet és serényen irtani ezalatt; hogy azután az új birtokosokkal mit csinál az államhatalom, az már nem tartozik az eladókra.

Gyors, erélyes és határozott közbelépésre van itt szükség, amely csirájában fojtja meg a hazai erdészetnek ezt a ma még csak keletkezőfélben lévő, de igen veszélyes betegségét.

Az erdölések gyakorlati keresztülviteléről.

Az „Országos Erdészeti Egyesület”-ben a fenti cím alatt tartott előadásommal kapcsolatosan több cikk jelent meg az „Erdészeti Lapok”-ban, amelyek az erdöléssel foglalkoznak. Különösen örvendek annak és hálás köszönettel fogadom, hogy szakirodalmunk nesztora — Fekete Lajos miniszteri tanácsos ur — elismerő szavakra méltatta szerény igyekezetemet, valamint kiváló örömömre szolgál, hogy úgy Földes János erdőmester, mint Gogl Adolf főerdész ur helyeslik azokat az irányelveket, amiket előadtam.

Éppen ez az elismerés kötelez azonban arra, hogy megokoljam előadásom azon részeit és kifejezéseit, amiket Fekete Lajos miniszteri tanácsos ur nem helyesel.

Ami a miniszteri tanácsos urnak azt a megjegyzését illeti, hogy a kísérleti állomások erdölési előírása mesterkéltnél, kötött és egyoldalunál, bátor vagyok rámutatni arra, hogy az előadásomban ismertetett összesen kilencz erdölésmód között csak három olyan